

Aan de Gemeenteraad.

Raadsvergadering d.d. : 16 november 2023
Commissievergadering d.d. : 2 november 2023
Commissie : Bestuur en Middelen
Portefeuillehouder : de heer E.J. Roest (burgemeester)
Zaaknummer : 1208988
Productiedatum : september 2023

Onderwerp

Dit voorstel gaat over de geactualiseerde nota grip op samenwerking 2023 die is opgesteld conform de bestuursopdracht van de gemeenteraad d.d. 20 april 2023.

Voorgesteld besluit:

De raad van de gemeente Bloemendaal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 12 september 2023

b e s l u i t:

1. De nota 'grip op samenwerking 2023' vast te stellen.

De raad voornoemd, d.d.

de voorzitter,

de griffier,

Voorgesteld besluit

1. De nota 'grip op samenwerking 2023' vast te stellen.

Aanleiding en beoogd effect

Aanleiding

Zoals onder andere in het collegeprogramma 2022-2026 is verwoord, staan we voor grote opgaven in het fysiek en sociaal domein. Opgaven waarvoor het soms noodzakelijk of wenselijk is om buiten de gemeentegrens samen te werken. In de nota grip op samenwerking zijn de uitgangspunten geformuleerd om als zelfstandige gemeente samenwerkingsafspraken zodanig vast te leggen dat de actieve betrokkenheid van de raad en daarmee de democratische legitimiteit van regionale samenwerking wordt geborgd.

De in 2017 opgestelde nota grip op samenwerking dient geactualiseerd te worden. Het collegeprogramma, de herziene wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) en intensivering van samenwerking in de regio Zuid-Kennemerland zijn ontwikkelingen die daartoe aanleiding geven.

Beoogd effect

De nota geeft invulling aan de in de bestuursopdracht geformuleerde doelen en kaders, inclusief de door de raad op 20 april 2023 naar voren gebrachte aandachtspunten.

Politieke keuzeruimte

Bij de ene samenwerking is de invloed en rol van de gemeenteraad groter dan bij de andere. Dat geeft soms discussie over de invloed/rol van de raad of over de democratische legitimiteit van de samenwerking. Omdat de taken van de gemeente groter worden en opgaven vaak het meest effectief en doelmatig in regionaal verband uitgevoerd kunnen worden is een goede samenwerking met partners onontbeerlijk. Belangrijk is dat duidelijk wordt waar en hoe de gemeente kan sturen en beheersen. In de nota worden handvatten gegeven voor organisatie en bestuur om waar mogelijk grip te kunnen houden. Ook is een kalender toegevoegd om concreet te maken waar de rapportage en sturingsmomenten zijn.

Gedachtegang

Argumenten

Ad 1) Gevraagd wordt aan de raad om de nota vast te stellen

Samenwerking is een essentieel onderdeel van het openbaar bestuur geworden. Burgemeesters, wethouders, gemeentesecretarissen, griffiers en raadsleden maken, deel uit van één of meerdere regio's en netwerken. Duidelijk is bovendien dat dit deel van het werk een steeds belangrijkere rol zal innemen. De vraagstukken op het gebied van onder andere milieu, klimaat, energie, veiligheid, zorg en arbeid vragen om een aanpak van álle betrokken partijen, niet alleen van bestuurders van gemeenten. Voordelen van samenwerking kunnen zijn schaalvoordelen, kwaliteitsverbetering, risicospreiding, effectiviteit en doelmatigheid. Zonder samenwerking zou de uitvoering van taken veel duurder uit kunnen pakken of nauwelijks mogelijk zijn. Samenwerking stelt de gemeente zo in staat (langer) zelfstandig te blijven en/of te beschikken over voldoende bestuurskracht.

Daarmee is de samenwerking veelomvattend en complex. Dat kan voor onbehagen bij de gemeenteraad zorgen doordat te weinig sturingsmogelijkheden worden ervaren. Vooral als beleid door anderen (kan) worden gemaakt of voorbereid kan dit (mogelijk) de beleidsvrijheid van de gemeenteraad beperken. Bij de gemeente Bloemendaal leven bij de MRA, Zuid Kennemer Agenda,

GR Mobiliteit zorgen in de gemeenteraad dat andere bestuurslagen besluiten nemen over Bloemendaal zonder dat de raad van Bloemendaal daarbij voldoende betrokken is. Dit hangt samen met de onontkoombaarheid dat beleid (ook) in regionaal verband wordt gemaakt omdat een aantal opgaven alleen op bovenlokaal niveau zijn op te lossen. Vaak is voor het beschikbaar krijgen van provinciale en/of rijks fondsen bovendien een voorwaarde dat er van regionale samenwerking sprake is. Hierbij kan sprake zijn van een compromis waarbij het wellicht niet mogelijk is om alle wensen van de gemeente Bloemendaal te honoreren.

Ad 2) Dat de geboden handvatten voor organisatie en bestuur om waar mogelijk grip te houden op samenwerking de richtlijnen zijn waarmee we in de praktijk werken.

Handvatten voor college en raad

Aan de voorkant via Kadernota en (ontwerp) begroting

1. Kaderstelling door eigen raad of van alle raden samen (voor 'zware GR').
Als de kaders teveel uiteen gaan lopen, wordt het voor een samenwerkingsverband moeilijk om taken op een doelmatige en effectieve wijze uit te voeren. In het najaar kan naar het samenwerkingsverband een brief worden gestuurd waarmee rekening moet worden gehouden in de eerstvolgende begroting.
2. Formele instrumenten raad:
 - a. zienswijze procedure (dit krijgt meer kracht/invloed als meerdere raden hierin samenwerken);
 - b. via de paragraaf verbonden partijen in de begroting kan de raad financiële kaders per jaar meegeven (budgetrecht raad);
 - c. moties: politieke druk uitoefenen;
 - d. verordeningen en beleidsregels: Beleidsmatige en inhoudelijke keuzes die bindend zijn waaraan college en wellicht samenwerkingsverband zich moeten houden;
 - e. ontslagrecht lid gemeenschappelijk orgaan of betrokken wethouder;
 - f. wijziging of uittreding gemeenschappelijke regeling.
3. Informele mogelijkheden raad:
 - a. informatie-uitwisseling tussen raadsleden verschillende gemeenten;
 - b. informatie-uitwisseling raadsleden met vertegenwoordigers samenwerkingsverband;
 - c. agenderen onderwerpen over samenwerking.

Aan de achterkant bij verantwoording

1. Jaarverslag van samenwerkingsverband en/of informatie over samenwerkingsverband in paragraaf Verbonden Partijen.
2. Verantwoording vragen aan lid algemeen bestuur en/of collegeleden.

➔ **Zie voor de kalender bijlage 4 van de nota waarin dit nader is uitgewerkt per samenwerkingsverband**

Handvatten voor de organisatie

Voor de beoordeling van ontvangen jaarverslagen, kadernota's en begrotingen: zie beoordelingsformulieren in bijlage 6 en 7.

1. Sturing:
 - In het najaar kan de gemeente, indien nodig en mogelijk in samenwerking met andere deelnemers van het samenwerkingsverband, een kaderbrief sturen naar het

samenwerkingsverband. Hierin kunnen financiële en beleidsmatige aspecten worden opgenomen die in acht moeten worden genomen bij het opstellen van de (meerjaren) begroting. Het is belangrijk om deze informatie tijdig aan te leveren, zodat het samenwerkingsverband er rekening mee kan houden.

- Ambtelijk kan een zienswijze worden voorbereid voor het bestuur in reactie op de kadernota en/of ontwerpbegroting van het samenwerkingsverband.
- 2. Agenderen van belangrijke thema's en prestatieafspraken:
Belangrijke thema's voor de gemeente kunnen worden geagendeerd en mogelijk kunnen er prestatieafspraken worden gemaakt om op te sturen. Het is essentieel om de uitvoering van deze afspraken te monitoren en indien nodig tijdig bij te sturen. Daarom moeten er afspraken zijn over periodieke informatie die kan worden gebruikt om te beoordelen in hoeverre de doelstellingen binnen de financiële kaders worden behaald.
- 3. Reguliere contacten met het samenwerkingsverband:
Als deelnemer zijn er reguliere contacten met het samenwerkingsverband. Deze contacten kunnen belangrijke informatie opleveren.

Ad 3) De raad in principe de (wettelijke) mogelijkheden wil benutten om de democratische legitimiteit te versterken.

De aangepaste wet op de GR geeft meer mogelijkheden voor de raad, hieronder de belangrijkste aandachtspunten. Van belang is dat de gevolgen vooral de 'zware GR' regelingen betreffen.

Instellen/wijzigen/opheffen GR:

- Meer ruimte voor de gemeenteraad voor een zienswijze op een nieuwe of gewijzigde regeling.
- In de regeling zelf zijn verplichte bepalingen opgenomen over wijziging, opheffing, toetreding en uittreding.
- In de GR kunnen onderwerpen worden opgenomen waarover verplicht de zienswijze van de deelnemende gemeenten gevraagd moet worden.
- In de regeling moet een artikel zijn opgenomen op welke wijze inwoners en belanghebbenden van gemeenten worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het beleid van de GR.
- In de regeling moeten bepalingen zijn opgenomen over evaluatie van de GR alsmede de informatieplicht naar de raden.

Termijnen planning & control cyclus

De ontwerpbegroting en jaarrekening wordt uiterlijk 30 april aan de gemeenteraden aangeboden (dat was 15 april) voor een zienswijze.

Informatieplicht

In de regeling worden bepalingen opgenomen over de wijze waarop het bestuur aan de raden de gevraagde inlichtingen verstrekt. Het bestuur geeft de raden de informatie die ze nodig hebben voor de uitoefening van hun taken.

- ➔ De invloed van gemeenteraden op samenwerkingsverbanden kan groter worden indien een aantal gemeenteraden hierin samenwerken, al dan niet in raadscommissies van verschillende gemeenten en/of informele contacten tussen raadsleden.

Kanttekeningen

- De evaluatie van (specifieke) samenwerkingspartners valt buiten de scope van deze nota. De nota geeft de systematiek hoe we met bestaande samenwerkingsverbanden om willen gaan en wat het kader is voor evt. nieuwe samenwerkingsverbanden.
- De implementatie van de nota valt buiten het kader van deze nota

Alternatieven

Alternatief voor samenwerking is dat (waar mogelijk) taken worden teruggehaald naar de gemeente. Belangrijk is dan wel om vooraf de voor- en nadelen daarvan goed in beeld te brengen.

Overwegingen van het college

Uitgangspunten voor samenwerking:

- Bestuurskracht op peil houden
- Kwetsbaarheden verminderen, continuïteit staat voorop
- Proportioneel en doelmatig sturing van samenwerkingsverbanden

Toelichting:

Gezien de relatief beperkte schaal van de gemeente Bloemendaal is er vaak geen andere optie dan samenwerking. Samenwerking stelt de gemeente in staat (langer) zelfstandig te blijven en/of te beschikken over voldoende bestuurskracht. Ook grotere gemeenten zoals Haarlem werken samen in vele samenwerkingsverbanden. Samenwerking met anderen is een manier om ons te verhouden tot de complexe samenleving, vertrouwen in andere stakeholders is daarbij een voorwaarde.

Om het werkbaar te houden is het belangrijk dat de gemeenteraad focus aanbrengt waarop hij wil sturen. De raad kan aangeven waar behoefte bestaat aan meer/andere informatie, evt. meer actieve betrokkenheid van de raadsleden bij bepaalde samenwerkingsverbanden. Als de raad deze nota heeft vastgesteld, dient ook de raad zich hieraan te houden.

Middelen

Financiële middelen

Voor het opstellen van de nota is niet meer budget noodzakelijk.

Personele middelen

De nota is opgesteld door medewerkers van onder meer team omgevingsbeleid, sociaal domein, bedrijfscontrole en juridische zaken om zo een integrale nota te maken.

Organisatorische middelen

n.v.t.

Participatie

De raad wordt betrokken bij het formuleren van de opdracht.

Communicatie

Geen extra inspanning communicatie noodzakelijk.

Samenwerking (Heemstede)

n.v.t.

Vervolgproces/evaluatie

Vervolgproces

Uitvoering van de geactualiseerde nota.

Evaluatie

Bij de volgende nota (bijvoorbeeld 2027) kan de nota opnieuw geëvalueerd en geactualiseerd worden.

Bijlagen

-Nota grip op samenwerking 2023 (inclusief bijlagen)

Achterliggende documenten

- Bestuursopdracht Grip op samenwerking met raadsbesluit (april 2023)
- Handreiking Verbeterde democratische legitimatie bij gemeenschappelijke regelingen, VNG 2022 ([link](#))
- Werkende samenwerking VNG 2018 ([link](#))
- Grip op samenwerking in de praktijk ([link](#))
- Aanpassing wet op GR ([was wordt overzicht Wet op de GR](#))

Voor het raadplegen van regelingen verbonden partijen gemeente Bloemendaal, zie Overheid.nl

Burgemeester en wethouders van Bloemendaal,

, burgemeester.

, gemeentesecretaris.